кібернападів та забезпечення належного захисту цивільної інфраструктури в умовах сучасних збройних конфліктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. International Committee of the Red Cross. International humanitarian law and cyber operations during armed conflicts: ICRC position paper. 28 November 2019. URL:https://www.icrc.org/en/document/international-humanitarian-law-and-cyber-operations-during-armed-conflicts (дата звернення: 10.10.2026).
2. Schmitt M. N. (ed.). Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. DOI:https://doi.org/10.1017/9781316822524.
3. Додатковий протокол I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, від 8 червня 1977 року. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення: 10.10.2026).
4. Rodenhäuser T. International humanitarian law and connectivity disruptions during armed conflict. Humanitarian Law & Policy. 3 July 2025. URL:https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2025/07/03/international-humanitarian-law-and-connectivity-disruptions-during-armed-conflict/ (дата звернення: 10.10.2026).

УДК 349.6

МАЗУРЕНКО Я.О., магістрант
Науковий керівник – **ЛИННИК Т.В.**, канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

КОЛІЗІЇ В РЕГУЛЮВАННІ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ

У статті досліджуються основні колізії у правовому регулюванні права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні. Проаналізовано проблеми доступу до екологічної інформації, реалізації процедур оцінки впливу на довкілля, забезпечення громадської участі та юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Окрему увагу приділено особливостям реалізації екологічних прав в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Обґрунтовано необхідність удосконалення законодавства й посилення механізмів захисту екологічних прав громадян.

Ключові слова: безпечне довкілля, екологічні права, правові колізії, екологічна безпека, екологічне законодавство, воєнний стан.

У сучасних умовах забезпечення права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля набуває особливого значення, оскільки стан навколишнього природного середовища безпосередньо впливає на реалізацію фундаментальних прав людини, зокрема права на життя, охорону здоров'я та гідні умови існування. Екологічна безпека є однією з основних передумов сталого розвитку суспільства, збереження природних ресурсів і забезпечення екологічного благополуччя нинішнього та майбутніх поколінь. Водночас ефективність реалізації зазначеного права значною мірою залежить від узгодженості правових норм, належного функціонування механізмів державного екологічного контролю та дієвості юридичних гарантій захисту екологічних прав громадян. Особливої актуальності ця проблематика набуває в Україні, де екологічні виклики посилюються внаслідок воєнних дій, руйнування промислової та енергетичної інфраструктури, забруднення земель і водних ресурсів, а також необхідності відновлення територій, що зазнали негативного впливу збройної агресії.

Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля закріплене у статті 50 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Конституційне положення також гарантує кожному право вільного доступу до інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація не може бути засекречена. Водночас стаття 16 Конституції України визначає забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України одним із обов'язків держави [1]. Отже, конституційне регулювання формує комплексну модель екологічних

правовідносин, у межах якої право особи на безпечне довкілля кореспондує обов'язку держави створювати належні правові, організаційні та економічні умови для його реалізації.

Незважаючи на конституційне закріплення екологічних прав, у національному законодавстві зберігаються нормативні неузгодженості, які ускладнюють їх практичне здійснення. Під колізіями у регулюванні права на безпечне для життя і здоров'я довкілля доцільно розуміти суперечності між правовими нормами, що регулюють однорідні або взаємопов'язані екологічні відносини, а також розбіжності між змістом конституційних гарантій, положеннями галузевого законодавства та практикою їх застосування [1]. Такі колізії можуть виникати між нормативно-правовими актами різної юридичної сили, між спеціальними та загальними нормами, а також унаслідок недостатньої визначеності законодавчих понять і відсутності ефективних процедур реалізації екологічних прав. Їх існування створює правову невизначеність, ускладнює діяльність органів публічної влади та може призводити до фактичного обмеження можливостей громадян захищати власні екологічні інтереси.

Однією з найбільш помітних колізій є розбіжність між загальним характером конституційного права на безпечне довкілля та конкретними механізмами його реалізації, передбаченими галузевим законодавством. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» деталізує зміст екологічних прав громадян, закріплюючи право на участь у природоохоронній діяльності, доступ до екологічної інформації, участь у громадських обговореннях, звернення до суду та відшкодування завданої шкоди [2]. Проте саме по собі нормативне закріплення відповідних прав не гарантує їх безперешкодного здійснення. Проблема полягає у відсутності достатньої узгодженості між матеріальними гарантіями екологічної безпеки та процедурними механізмами їх захисту. Наприклад, право громадянина на безпечне довкілля може бути порушене внаслідок діяльності підприємства, однак для ефективного судового захисту особі необхідно встановити факт порушення, довести наявність шкоди та, у відповідних випадках, причинно-наслідковий зв'язок між діяльністю певного суб'єкта і негативними наслідками для здоров'я або майна. Така ситуація створює труднощі, особливо коли йдеться про тривалий вплив забруднювальних речовин, сукупну дію декількох джерел забруднення або віддалені наслідки екологічних правопорушень.

Важливим аспектом проблеми є колізія між правом на доступ до екологічної інформації та необхідністю забезпечення державної безпеки, захисту конфіденційної інформації й інших охоронюваних законом інтересів. Відповідно до статті 50 Конституції України екологічна інформація не може бути засекречена, що надає цій категорії інформації особливий конституційно-правовий статус [1]. Водночас в умовах воєнного стану органи державної влади можуть обмежувати доступ до певних відомостей з міркувань національної безпеки відповідно до законодавства про доступ до публічної інформації та правовий режим воєнного стану [5]. Унаслідок цього виникає необхідність чіткого розмежування інформації, розголошення якої створює реальну загрозу обороноздатності держави, та інформації про фактичний стан довкілля, забруднення територій, якість питної води, атмосферного повітря і можливі ризики для здоров'я населення. Відповідні обмеження повинні застосовуватися з урахуванням вимог законності, необхідності та пропорційності, а не перетворюватися на загальну підставу для відмови в наданні екологічних відомостей.

Наступною проблемою є співвідношення процедур оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки з іншими дозвільними й планувальними процедурами. Законодавство України передбачає проведення оцінки впливу на довкілля для визначених категорій планованої діяльності [3], а стратегічна екологічна оцінка застосовується до документів державного планування, реалізація яких може мати наслідки для довкілля [4]. Ці механізми мають превентивний характер і спрямовані на виявлення екологічних ризиків до прийняття відповідних рішень. Водночас на практиці можливі ситуації, коли результати екологічної оцінки недостатньо враховуються під час ухвалення остаточного управлінського рішення, а громадськість не має реальних можливостей впливати на зміст такого рішення. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає

обов'язковість оцінки впливу на довкілля та гласність прийняття рішень серед основних принципів екологічної політики [2]. Проте наявність формально проведеної процедури не завжди означає належне врахування екологічних інтересів населення. Відтак колізійність проявляється не лише у змісті нормативних приписів, а й у співвідношенні процедурних вимог із практикою їх реалізації. Для усунення цієї проблеми необхідно забезпечити узгодженість екологічних оцінок із містобудівною документацією, земельними та дозвільними процедурами, а також установити дієві механізми врахування зауважень громадськості й мотивованого обґрунтування рішень уповноважених органів [3].

Отже, колізії у регулюванні права на безпечне для життя і здоров'я довкілля мають комплексний характер і охоплюють нормативні, процедурні, інституційні та правозастосовні аспекти. Їх подолання потребує системного вдосконалення екологічного законодавства України, усунення суперечностей між нормативно-правовими актами, конкретизації механізмів реалізації конституційних екологічних прав та посилення відповідальності за їх порушення. Важливими напрямами реформування є забезпечення належного доступу до екологічної інформації, реальної участі громадськості у прийнятті екологічно значущих рішень, ефективного судового захисту та належного відшкодування завданої шкоди [1]. Необхідною передумовою також є гармонізація національного законодавства з європейськими екологічними стандартами та міжнародними зобов'язаннями України. Лише за умови узгодженості правових норм із практичними механізмами їх реалізації право на безпечне для життя і здоров'я довкілля зможе функціонувати не лише як конституційно проголошена гарантія, а й як дієвий інструмент захисту життя, здоров'я та екологічного благополуччя людини.

Висновки. Підсумовуючи викладене, колізії у правовому регулюванні права на безпечне для життя і здоров'я довкілля зумовлені неузгодженістю екологічного законодавства, неоднозначністю правозастосовної практики та недосконалістю механізмів захисту екологічних прав. Тому важливими завданнями держави є вдосконалення нормативно-правової бази, усунення законодавчих суперечностей і посилення відповідальності за порушення екологічних вимог. Подолання цих колізій сприятиме ефективнішому захисту прав людини, утвердженню принципів верховенства права та сталого розвитку, а також збереженню безпечного довкілля для нинішнього й майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 17.10.2026).

2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text (дата звернення: 17.10.2026).

3. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція): міжнародний документ від 25 червня 1998 року. Ратифікована Законом України від 6 липня 1999 року № 832-XIV. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text (дата звернення: 17.10.2026).

4. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text (дата звернення: 17.10.2026).

5. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20 березня 2018 року № 2354-VIII. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text (дата звернення: 17.10.2026).

УДК 340.13:330.322:338.245(477)

МАЗУРЕНКО Я.О., магістрант
Науковий керівник – **МАЛИШКО І.В.**, старший викладач
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ

У тезах досліджено особливості правового регулювання іноземних інвестицій у процесі відновлення України в умовах повномасштабної війни. Проаналізовано основні національні та міжнародно-правові